

Web-technológia II.

Objektum-orientált programozás PHP nyelven

Hatwágner F. Miklós

Széchenyi István Egyetem, Győr

2019. március 21.

- Osztály létrehozása: **class** kulcsszóval, példányosítás: **new**
- Láthatósági kategóriák (visibility):
 - private** csak azonos osztály példányainak,
 - protected** azonos és leszármazott osztályok példányainak,
 - public** mindenhol engedélyezi az adattagok/metódusok elérését
- Kompatibilitás:
 - Adattag előtt **var** → public
 - Metódus előtt *nincs kulcsszó* → public
- Metódusok úgy használhatók, mint a függvények: type hinting, alapértelmezett értékek, stb.
- Adattagok elérése, metódusok hívása: **\$this->** (tehát nem **=>**, mint a tömböknél!)

- **Varázsmetódusok** (magic methods): minden `__` jellel kezdődő, mint pl:
 - `__construct` konstruktor
 - `__destruct` destruktor, erőforrások felszabadításához (pl. adatbázis kapcsolat lezárása)
 - `__toString` objektumot karakterlánccá alakítva adja vissza
- Kompatibilitás: ha nincs `__construct()`, az osztály nevével egyező nevű konstruktort keres → metódus „véletlenül” konstruktorrá válhat!
- Konvenció: egy osztály – egy forrásfájl, nevek egyeznek → `require_once()`

pelda23/Hallgato.php

```
<?php
declare(strict_types=1);

class Hallgato {
    private $nev;
    private $neptun;

    public function __construct(string $nev = "[Gipsz Jakab]",
                                string $neptun = "[A1B2C3]") {
        $this->nev = $nev;
        $this->neptun = $neptun;
    }

    public function getNev() : string {
        return $this->nev;
    }

    public function getNeptun() : string {
        return $this->neptun;
    }
}
```

pelda23/Hallgato.php

```
public function setNev(string $nev) {  
    $this->nev = $nev;  
}  
  
public function setNeptun(string $neptun) {  
    $this->neptun = $neptun;  
}  
  
public function __toString() : string {  
    return "Név: {$this->nev}, Neptun kód: {$this->neptun}";  
}  
}
```

pelda23/main.php

```
<?php
    require_once("Hallgato.php");

    $istvan = new Hallgato("Trap Pista");
    $virag = new Hallgato("Cserepes Virág", "XYZ123");

    echo "<p>", $istvan->getNev(), " : ", $istvan->getNeptun(), "</p>\n";
    $istvan->setNeptun("QWERTZ");
    echo "<p>István új kódja: ", $istvan->getNeptun(), "</p>\n";
    echo "<p>", $virag, "</p>\n";

    $buta = new Hallgato(1.2, true); //implicit típuskonverziók
    echo "<pre>";
    var_dump($buta);
    echo "</pre>\n";
```

További varázsfüggvények → burkolóosztályok könnyen létrehozhatóak:

`__call` nem hívható metódus hívási kísérletekor

`__get` nem elérhető adattag olvasási kísérletekor

`__set` nem elérhető adattag írási kísérletekor

Metódushívásnál szükséges lehet a paramétereket tartalmazó tömb elemeinek felhasználása egy másik függvény hívásához:

`call__user__func__array()`

pelda24/File.php

```
<?php
declare(strict_types=1);

class File {
    private $fp = false;
    private static $functions = [
        "fgets", "gfgetc", "feof"
    ];

    public function __construct(string $filename, string $mode) {
        $this->fp = fopen($filename, $mode);
    }

    public function __call(string $name, array $arguments) {
        if(in_array($name, self::$functions)) {
            return $name($this->fp);
        }
    }
}
```


pelda24/File.php

```
public function __set(string $name, $value) {}

public function __get(string $name) {
    return $this->$name;
}

public function __destruct() {
    if($this->fp != false) {
        fclose($this->fp);
    }
}
}
```

pelda24/main.php

```
<?php
    require_once("File.php");

    $f = new File("File.php", "r");
    echo "<pre>\n";
    while(!$f->feof()) {
        echo $f->fgets();
    }
    echo "</pre>\n";
    echo "<p>A fájlleíró értéke: ", $f->fp, "</p>\n";
```

Statikus adattagok

- deklaráció: **static** kulcsszóval
- **\$** jel a **::** után!
- minősíteni kell

Minősítés:

- az osztály nevével, vagy
- **self** kulcsszóval (jobb, mert az osztály átnevezhető)

Konstansok

- deklaráció: **const** kulcsszóval
- nyilvános, statikusan tárolt, **nincs \$** jel a nevében!
- minősíteni kell

pelda25/Hallgato.php (részlet)

```
<?php
declare(strict_types=1);

class Hallgato {
    private $nev;
    private $neptun;
    const neptunHossz = 6;
    private static $lista = array();

    public function __construct(string $nev = "[Gipsz Jakab]",
                                string $neptun = "[A1B2C3]") {
        $this->nev = $nev;
        // Osztály nevével minősítve
        $this->neptun = substr($neptun, 0, Hallgato::neptunHossz);
        if(in_array($this->neptun, Hallgato::$lista)) {
            die("Nem létezhet két azonos kódú hallgató.");
        } else {
            Hallgato::$lista[] = $this->neptun;
        }
    }
}
```

Konstansok, statikus változók

pelda25/Hallgato.php (részlet)

```
public function setNeptun(string $neptun) {  
    // self kulcsszó  
    $idx = array_search($this->neptun, self::$lista);  
    unset(self::$lista[$idx]);  
    $regi = $this->neptun;  
    $this->neptun = substr($neptun, 0, self::neptunHossz);  
    if(in_array($this->neptun, self::$lista)) {  
        $this->neptun = self::$lista[] = $regi;  
        die("Nem létezik két azonos kódú hallgató.");  
    } else {  
        self::$lista[] = $this->neptun;  
    } }  
}
```

pelda25/main.php (részlet)

```
$virag = new Hallgato("Cserepes Virág", "1234567890");  
echo "<p>Virág Neptun kódja: ", $virag->getNeptun(), "</p>\n";  
$virag->setNeptun("ABCDEFGHijklmno");  
echo "<p>Virág Neptun kódja: ", $virag->getNeptun(), "</p>\n";  
  
// $pista = new Hallgato('Trap Pista', 'ABCDEF');  
$pista = new Hallgato('Trap Pista', 'ABCDE2');  
$pista->setNeptun('ABCDEF');
```

- azonosítók (osztályok) csoportosítása
- több egyforma azonosító azonos névtérben nem fordulhat elő
- névtér szakaszok elválasztása: \ jellel
- szakaszok többé-kevésbé követik a könyvtárszerkezetet
- névtér deklarálás: `namespace` kulcsszóval
- névtér osztályának példányosítása:
 - osztály neve a névtérrel minősítve
 - `use` kulcsszó után a névtérrel minősített osztály megnevezése
- Ha eltérő névterekben azonos nevű osztályok vannak, és mindegyiket „use-oljuk?” → álnevek:

```
use FelsőOkt\Egyetem\SZE\Hallgato as SEZHallgato;  
new SEZHallgato();
```

- mindig pontosan azokat az osztályokat tölti be, amikre szükség van, nem felejtjük el, ...
- varázsmetódus: `__autoload()`, paraméter a névtérrel minősített osztálynév
- probléma: egyszerre csak egy ilyen metódus létezhet → megoldás: készítsünk saját betöltőt, regisztráljuk egy központi listába, a rendszer pedig addig hívja ezeket, míg valamelyik nem lesz sikeres: `spl_autoload_register()`
- a betöltőknek kell gondoskodni a névtér → elérési út konverzióról!

Névterek és osztálybetöltők

pelda26/Hallgato.php (részlet)

```
<?php
declare(strict_types=1);
namespace Egyetem;
class Hallgato {
    private $nev;
```

pelda26/main.php

```
<?php
use Egyetem\Hallgato;
/*
function __autoload($osztaly) {
    require_once(substr($osztaly, strrpos($osztaly, '\\')+1).".php");
}
*/
spl_autoload_register(function ($osztaly) {
    require_once(substr($osztaly, strrpos($osztaly, '\\')+1).".php");
});
// $virag = new Egyetem\Hallgato("Cserepes Virág", "1234567890");
$virag = new Hallgato("Cserepes Virág", "1234567890");
echo "<p>", $virag, "</p>\n";
```


Legfontosabb szintaktikai szabályok:

- ős jelölése a leszármazott osztály deklarálásakor: **extends**
- csak egyszeres öröklődés támogatott
- hivatkozás öröklött metódusra: **parent** kulcsszóval
- absztrakt osztályok és metódusok létrehozhatóak az **abstract** kulcsszóval

Származtatás, absztrakt osztályok

pelda27/HTMLgen/Valasztok.php

```
<?php
declare(strict_types = 1);

namespace HTMLgen;

abstract class Valasztok {
    protected $name;
    protected $valueLabel;
    protected $checked;

    public function __construct(string $name, array $valueLabel) {
        $this->name = $name;
        $this->valueLabel = $valueLabel;
    }

    public function addValueLabel(string $value, string $label) {
        $this->valueLabel[$value] = $label;
    }

    public abstract function printHTML();
}
```

Származtatás, absztrakt osztályok

pelda27/HTMLgen/RadioGomb.php

```
<?php
declare(strict_types = 1);
namespace HTMLgen;

class RadioGomb extends Valasztok {
    public function __construct(string $name, array $valueLabel,
                                $checked=false) {
        parent::__construct($name, $valueLabel);
        $this->checked = $checked;
    }

    public function printHTML() {
        foreach($this->valueLabel as $value => $label) {
            echo "<div><label><input type=\"radio\"
                name=\"{"$this->name}\" value=\"{$value}\"";
            if($value == $this->checked) echo " checked";
            echo ">{$label}</label></div>\n";
        }
    }
}
```

Származtatás, absztrakt osztályok

pelda27/HTMLGen/JeloloNegyzet.php

```
<?php
declare(strict_types = 1);
namespace HTMLGen;

class JeloloNegyzet extends Valasztok {
    public function __construct(string $name, array $valueLabel,
                                array $checked) {
        parent::__construct($name, $valueLabel);
        $this->checked = array_unique($checked);
    }

    public function printHTML() {
        foreach($this->valueLabel as $value => $label) {
            echo "<div><label><input type=\"checkbox\"
                name=\"{$this->name} []\" value=\"{$value}\"";
            if(in_array($value, $this->checked)) echo " checked";
            echo ">{$label}</label></div>\n";
        }
    }
}
```

Származtatás, absztrakt osztályok

pelda27/main.php

```
<?php
use HTMLgen\RadioGomb;
use HTMLgen\JeloloNegyzet;

spl_autoload_register(function ($osztaly) {
    require_once(str_replace('\\', '/', $osztaly).".php");
});

$nem = new RadioGomb('nem', [
    'ffi' => 'férfi',
    'no'  => 'nő'
], 'no');

$hobby = new JeloloNegyzet('hobby', [
    'olv' => 'olvasás',
    'moz' => 'mozi és filmek',
    'gas' => 'gasztronómia, főzés',
    'spo' => 'sport'
], [
    'moz', 'spo'
]);
```

Származtatás, absztrakt osztályok

pelda27/main.php

```
$hobby->addValueLabel('tur', 'túrázás');

if(!empty($_POST)) {
    echo "<pre>\n";
    var_dump($_POST);
    echo "</pre>\n";
}

echo "<form method=\"post\",
    \" action=\"{"$_SERVER['PHP_SELF']}\">\n";
$nem->printHTML();
$hobby->printHTML();
echo "<div><input type=\"submit\",
    \" value=\"Küldés\"></div>\n</form>\n";
```

- származtatási kapcsolatban nem lévő, de azonos szolgáltatást (is) nyújtó osztályok számára; „követelménylista”
- kulcsszó: **interface**
- az interfész típusként használható → type hinting

pelda28/Vilag/iID.php

```
<?php
declare(strict_types = 1);
namespace Vilag;

interface iID {
    public function getID() : string;
    public function hasID(string $id) : bool;
}
```

pelda28/Vilag/Ember.php

```
<?php
declare(strict_types = 1);
namespace Vilag;

class Ember implements iID {
    private $szigSzam = array();

    public function __construct(string $szigSzam) {
        $this->szigSzam[] = $szigSzam;
    }
    public function addSzigSzam(string $szigSzam) {
        $this->szigSzam[] = $szigSzam;
    }
    public function getID() : string {
        array_push($this->szigSzam, ($akt = array_pop($this->szigSzam)));
        return $akt;
    }
    public function hasID(string $id) : bool {
        return in_array($id, $this->szigSzam);
    }
}
```


pelda28/Vilag/Merevlemez.php

```
<?php
declare(strict_types = 1);
namespace Vilag;

class Merevlemez implements iID {
    private $serialNo;

    public function __construct(string $serialNo) {
        $this->serialNo = $serialNo;
    }

    public function getID() : string {
        return $this->serialNo;
    }

    public function hasID(string $id) : bool {
        return $id === $this->serialNo;
    }
}
```

pelda28/Vilag/Tarolo.php

```
<?php
declare(strict_types = 1);
namespace Vilag;

class Tarolo {
    private $dolgok = [];

    public function addDolog(iID $uj) {
        $this->dolgok[] = $uj;
    }

    public function __toString() : string {
        $str = "<ul>";
        foreach($this->dolgok as $dolog) {
            $str .= "<li>".$dolog->getID()."</li>";
        }
        return $str."</ul>";
    }
}
```

pelda28/main.php

```
<?php
    use Vilag\Ember;
    use Vilag\Merevlemez;
    use Vilag\Tarolo;

    spl_autoload_register(function ($osztaly) {
        require_once(str_replace('\\', '/', $osztaly).".php");
    });

    $giziElso = '123456AB';
    $gizi = new Ember($giziElso);
    $gizi->addSzigszam('654321BA');
    echo "<p>Gizi személyi igazolvány száma: ", $gizi->getID(), "</p>\n";
    echo "<p>Gizi hasznalta már a $giziElso számú személyi igazolványt? ",
        $gizi->hasID($giziElso)?"Igen":"Nem", "</p>\n";

    $seagateSN = 'xyz123asd';
    $seagate = new Merevlemez($seagateSN);
    echo "<p>Merevlemez gyártási száma: ", $seagate->getID(), "</p>\n";
    echo "<p>Merevlemez rendelkezik a $seagateSN sorozatszámmal? ",
        $seagate->hasID($seagateSN)?"Igen":"Nem", "</p>\n";
```

pelda28/main.php

```
$kamra = new Tarolo();  
$kamra->addDolog($gizi);  
$kamra->addDolog($seagate);  
echo "<p>Kamrában tárolt dolgok azonosítói: ", $kamra, "</p>\n";
```

Trait \approx jellemvonás, jellemző

- nincs többszörös öröklődés \rightarrow **trait**
- egymástól teljesen független osztályok azonosan implementált funkcionalitással (copy-paste helyett)
- egy trait több osztályba is beépülhet (hivatkozás **use** kulcsszóval)
- egy osztály több trait-et is használhat (vesszővel elválasztott lista)
- deklarálása: **trait** kulcsszóval
- trait tartalmazhat:
 - adattagot,
 - (absztrakt/statikus) metódust (akár statikus változóval),
 - felhasználhat (use) más trait-eket

Ütközésfeloldás

- azonos metódus több forrásból → precedencia
 - 1 aktuális osztály metódusa
 - 2 trait metódusa
 - 3 öröklött metódus
- több beépített trait azonos nevű metódussal
 - Csak az egyiket használjuk:
`use Trait1, Trait2 {Trait1::metodus insteadof Trait2;}`
 - Álnevet használunk:
`use Trait1, Trait2 {Trait1::metodus as t1metodus;}`

Láthatóság változtatása a hivatkozó osztályban

- `use Trait { metodus as protected; }`
- `use Trait { metodus as private sajátMetodus; }`

Forrás: [StackOverflow](#)

pelda29.php

```
<?php
interface Logger
{
    public function log($message, $level);
}

class DemoLogger implements Logger
{
    public function log($message, $level)
    {
        echo "Logged message: $message with level $level", PHP_EOL;
    }
}
```

pelda29.php

```
trait Loggable // implements Logger
{
    protected $logger;
    public function setLogger(Logger $logger)
    {
        $this->logger = $logger;
    }
    public function log($message, $level)
    {
        $this->logger->log($message, $level);
    }
}

class Foo implements Logger
{
    use Loggable;
}

$foo = new Foo;
$foo->setLogger(new DemoLogger);
$foo->log('It works', 1);
```


Osztályhierarchia:

`Throwable` → `Error` (belső PHP hibák, kezelhetőek mint a kivételek, ld. még `set_exception_handler()`)
→ `Exception`

Az `Exception` legfontosabb metódusai:

`__construct()` Konstruktor (üzenet, kód, előzmény)

`getMessage()` üzenet lekérdezés

`getCode()` hibakód lekérdezés

`getPrevious()` előzmény lekérdezés

`getFile()` a fájl, ahol a kivétel keletkezett

`getLine()` a sor, ahol a kivétel keletkezett

Kulcsszavak:

`try` az itt keletkezett hibák/kivételek kezelhetők

`catch` (*Osztály* *\$változó*) adott típusú kivétel példány elfogása

`finally` mindenképpen lefutó utasítások (pl. erőforrás felszabadítás)

Catch ágak sorrendje:

- legspeciálisabbak előre (*Osztály* minden leszármazottját is elfogja)
- az `Error` és az `Exception` testvérek, külön `catch` blokkok kellenek

Kivétel kiváltása: `throw`, a metóduson nem kell külön jelezni, hogy milyen típusú kivételt válthat ki (mint pl. Java-ban)

Előre definiált kivételek, `SPL` kivételek

pelda30/Hallgato.php (részlet)

```
<?php
declare(strict_types=1);
namespace Egyetem;

class Hallgato {
    private $nev;
    private $neptun;
    const neptunHossz = 6;
    private static $lista = array();

    public function __construct(string $nev = "[Gipsz Jakab]",
                                string $neptun = "[A1B2C3]") {
        $this->nev = $nev;
        if(strlen($neptun) != Hallgato::neptunHossz) {
            throw new NeptunException("A neptun kód hossza nem megfelelő.");
        }
        if(in_array($neptun, Hallgato::$lista)) {
            throw new NeptunException('Ilyen neptun kód már létezik.');
```

```
        $this->neptun = $neptun;
        Hallgato::$lista[] = $neptun;
    }
}
```

pelda30/Hallgato.php (részlet)

```
public function setNeptun(string $neptun) {
    if(strlen($neptun) != Hallgato::neptunHossz) {
        throw new NeptunException("A neptun kód hossza nem megfelelő.");
    }
    $idx = array_search($this->neptun, self::$lista);
    unset(self::$lista[$idx]);
    if(in_array($neptun, self::$lista)) {
        self::$lista[] = $this->neptun;
        throw new NeptunException('Ilyen neptun kód már létezik.');
```

```
    }
    $this->neptun = $neptun;
    self::$lista[] = $neptun;
}
```

pelda30/NeptunException.php

```
<?php
namespace Egyetem;
class NeptunException extends \Exception {}
```

pelda30/main.php

```
<?php
use Egyetem\Hallgato;
use Egyetem\NeptunException;
spl_autoload_register(function ($osztaly) {
    require_once(substr($osztaly, strrpos($osztaly, '\\')+1).".php");
});
try {
    // $virag = new Hallgato("Cserepes Virág", "1234567890");
    $virag = new Hallgato("Cserepes Virág", "123456");
    // $toni = new Hallgato("Trab Antal", "123456");
    $toni = new Hallgato("Trab Antal", "ABCDEF");
    // $toni->setNeptun('qwertzuiop');
    $toni->setNeptun('ABCDEF');
    // $toni->setNeptun('123456');
    $toni->nincs();
} catch(NeptunException $ne) {
    echo 'NeptunException: ', $ne->getMessage();
} catch(\Error $e) {
    echo 'Error: ', $e->getMessage();
} finally {
    echo "<p>Ez a sor mindig látszik.</p>\n"; }
```

„Receptek” tipikus feladatok megoldásához (PHP implementációk)

Gyár (factory) minta:

- ha valamiért el akarjuk rejteni a példányosítási folyamatot a felhasználó elől (függés verzióktól, platformtól, stb.)
- statikus metódus végzi a példányosítást, majd ad vissza valamilyen objektumot

pelda31/gyar.php

```
<?php
declare(strict_types=1);

interface IUser {
    public static function getUser() : string;
}

class UserOldPHP implements IUser {
    public static function getUser() : string {
        return isset($_GET['user']) ? $_GET['user'] : 'senki';
    }
}
```

Programtervezési minták

pelda31/gyar.php

```
class UserPHP7 implements IUser {
    public static function getUser() : string {
        return $_GET['user'] ?? 'senki';
    }
}

class UserFactory {
    public static function getInstance() : IUser {
        if(PHP_VERSION < '7.0.0') {
            return new UserOldPHP();
        } else {
            return new UserPHP7();
        }
    }
}

$felh = UserFactory::getInstance();
echo "<p>Felhasználónév: ", $felh->getUser(), "</p>\n";
```

Programtervezési minták

Egyke (singleton) minta:

- Antiminta?!
- Célja: egy osztályból pontosan egy példány létezzen, és mindenhol azt használják (pl. megosztott erőforrás kezelése)
- Minta: egyedi azonosító előállítása: garantálni kell az egyediséget, ezt egy közös objektum fogja megtenni

pelda31/egyke.php

```
<?php
declare(strict_types=1);

class IDgenerator {
    private $szamlalo;
    private static $peldany = NULL;

    public static function getInstance() : IDgenerator {
        if(self::$peldany === NULL) {
            self::$peldany = new IDgenerator();
        }
        return self::$peldany;
    }
}
```


Programtervezési minták

pelda31/egyke.php

```
private function __construct() {
    $this->szamlalo = -1;
}

public function getID() : string {
    return $this->id = 'ID'.++$this->szamlalo;
}
}

// $id0 = new IDgenerator();
$id1 = IDgenerator::getInstance();
echo "<p>", $id1->getID(), "</p>\n";
echo "<p>", $id1->getID(), "</p>\n";
echo "<p>", $id1->getID(), "</p>\n";
$id2 = IDgenerator::getInstance();
echo "<p>", $id2->getID(), "</p>\n";
echo "<p>", $id1->getID(), "</p>\n";
```

Érték átalakítása karakterlánccá, vagy fordítva

- Erőforrások és néhány beépített objektum nem serializálható.

Függvények:

`serialize()` paraméterként adott érték átalakítása
karakterlánccá

`unserialize()` paraméterként adott karakterlanc átalakítása
változóvá

- utóbbi példányosítást és kód futtatást vonhat maga után → felhasználó **ne férjen hozzá** serializált adatahoz, vagy használjunk JSON-t!
- példányosítás helyén az osztálynak ismertnek kell lennie
- a függvények implicit módon varázsfüggvényeket hívnak:

`__sleep()` „takarítás”

`__wakeup()` korábban megszakadt tevékenységek folytatása,
pl. adatbázis kapcsolat ismételt megnyitása

pelda32/main.php

```
<?php
use Egyetem\Hallgato;
spl_autoload_register(function ($osztaly) {
    require_once(substr($osztaly, strrpos($osztaly, '\\')+1).".php");
});
define('FAJL', '/home/feltoltes/www/hallgato.dat');

$hg = NULL;
if(file_exists(FAJL)) {
    echo "<p>Fájl létezik, betöltés...</p>\n";
    $hg = unserialize(file_get_contents(FAJL));
} else {
    echo "<p>Fájl nem létezik, létrehozás...</p>\n";
    $hg = new Hallgato('Bekő Tóni', 'QWERTZ');
    file_put_contents(FAJL, serialize($hg));
}
echo "<p>Hallgató adatai: ", $hg, "</p>\n";
```

Készítsen könyvtár alkalmazást! A *Könyvtár Könyv* példányokat tárol. Minden könyvről nyilván kell tartani a következőket:

- cím
- szerző
- ISBN
- kulcsszavak listája

Lássa el az osztályokat lekérdező és beállító metódusokkal, konstruktorral és `__toString()` metódussal! Az adatmódosításnál és a konstrukciónál végezzen minimális input ellenőrzést és kivételkezelést! (Pl. ISBN 13 karakter hosszú.) Készítsen olyan metódust a *Könyv* osztályban, ami megmondja, hogy a könyv hány kulcsszóval rendelkezik a megadottak közül!

A *Könyvtár* tárolja a Könyveket, lehetővé teszi a cím, szerző, ISBN vagy kulcsszó/szavak alapján történő keresést (listázás az egyező kulcsszavak száma szerint csökkenő sorrendben), könyvek felvitelét. A könyvek adatait hosszú távon is meg kell őrizni!

Antonio Lopez

[Learning PHP7](#)

Pact Publishing Ltd., Birmingham, UK, 2016.

Hivatalos PHP referencia